

Міністерство освіти і науки України
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)
Національна школа публічного адміністрування (Канада)
Варненський вільний університет Чорноризця Храбра (Болгарія)
Гентський університет (Бельгія)
Балтійська міжнародна академія (Латвія)
Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)
Покров Чехінвест s.r.o. (Чеська Республіка)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Україна)
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (Україна)
Київський національний університет будівництва та архітектури (Україна)
Державний торговельно-економічний Університет (Україна)
Сумський державний університет (Україна)
Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського (Україна)
Ужгородський національний університет (Україна)
Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної
академії наук України» (Україна)
Державна установа «Інститут демографії та проблем якості життя
Національної академії наук України» (Україна)
Українська асоціація з розвитку менеджменту та бізнес-освіти (Україна)
Полтавське територіальне відділення Всеукраїнської професійної громадської
організації «Співка аудиторів України» (Україна)
Торгово-промислова палата України (Україна)

ЗБІРНИК

III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «СТАЛИЙ РОЗВИТОК: ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ»

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

05 червня 2025 року

ПОЛТАВА

**Ministry of Education and Science of Ukraine
National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»
Educational and Research Institute of Finance, Economy, Management and Law
(Ukraine)
National School of Public Administration (Canada)
Varna Free University «Chernorizets Hrabar» (Bulgaria)
Ghent University (Belgium)
Baltic International Academy (Latvia)
The International Research Education & Training Center (Estonia)
Pokrov Czechinvest s.r.o. (Czech Republic)
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine)
National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»
(Ukraine)
V. N. Karazin Kharkiv National University (Ukraine)
Kyiv National University of Construction and Architecture (Ukraine)
State University Of Trade And Economics
Sumy State University (Ukraine)
Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Bobersky (Ukraine)
Uzhhorod National University (Ukraine)
Public Institution «Institute for Economics and Forecasting of the National Academy
of Sciences of Ukraine» (Ukraine)
Public Institution «Institute for Demography and Quality of Life of the National
Academy of Sciences of Ukraine» (Ukraine)
Ukrainian Association for Management Development and Business Education
(Ukraine)
Poltava Territorial Branch of the All-Ukrainian Professional NGO «Union of Auditors
of Ukraine» (Ukraine)
Ukrainian Chamber of Commerce and Industry (Ukraine)**

COLLECTION

III International Scientific and Practical Internet Conference

«SUSTAINABLE DEVELOPMENT: CHALLENGES AND THREATS IN CONDITIONS OF MODERN REALITIES»

June 05, 2025

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Poltava

УДК 330.34-021.87”363”:342.77
С 76

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Національного університету імені Юрія Кондратюка заборонено

Редакційна колегія:

Онищенко С.В., д.е.н., професор;
Крекотень І.М., к.е.н., доцент;
Глебова А.О., к.е.н., доцент;
Глушко А.Д., к.е.н., доцент;
Гришко В.В., д.е.н., професор;
Карпенко Є.А., к.е.н., доцент;
Кульчій І.О., канд. держ. упр, доцент;
Птащенко Л.О., д.е.н., професор;
Свистун Л.А., к.е.н., доцент;
Чижевська М.Б., к.е.н., доцент;
Чичкало-Кондрацька І.Б., д.е.н., професор.

Сталий розвиток: виклики та загрози в умовах сучасних реалій : матеріали
С 76 III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 05 червня 2025 р. – Полтава :
Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2025. – 387 с.

У збірнику матеріалів Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції розглянуто теоретичні, методологічні й практичні аспекти, виклики та загрози розвитку суб’єктів господарювання та держави в умовах сучасних реалій.

Досліджено теоретичні та практичні аспекти співпраці влади, менеджменту підприємства та громадських інституцій у контексті цілей сталого розвитку. Визначено проблеми та перспективи стабілізації фінансової системи як умова євроінтеграції України. Висвітлено сучасний стан та перспективи розвитку міжнародної економічної діяльності України. Досліджено особливості бухгалтерського обліку, аудиту, контролю й оподаткування суб’єктів господарювання в умовах сучасних реалій, а також окреслено перспективи соціально-економічного розвитку країни в контексті євроінтеграції.

Збірник розраховано на фахівців із фінансів, економіки та менеджменту, працівників органів державної влади й місцевого самоврядування, науковців, викладачів, аспірантів і студентів.

УДК 330.34-021.87”363”:342.77
С 76

*Матеріали друкуються мовою оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори*

© Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
ISBN 978-966-616-186-7

ГЕНДЕРНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ЧИННИК СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В ГРОМАДІ

Комплексний гендерний підхід (gender. mainstreaming) - стратегія, за допомогою якої досягається гендерна рівність. Комплексний гендерний підхід - це не самоціль, а стратегія, принцип, засіб для досягнення мети, тобто гендерної рівності. Комплексний гендерний підхід означає, що гендерні аспекти і прагнення до досягнення гендерної рівності повинні займати центральне місце в будь-якій діяльності у формуванні політики, наукових дослідженнях, у інформаційно-просвітницькій роботі (діалозі), законодавстві, розподілі ресурсів, а також у плануванні, реалізації і моніторингу різних програм і проєктів [1].

Гендерно орієнтоване бюджетування - це сучасна управлінська технологія, що впроваджується в багатьох країнах світу вже близько 40 років. Вперше цей метод було застосовано у 1984 році в Австралії. Зараз понад 90 країн використовують цей метод у тій чи іншій формі. З 2019 року гендерно орієнтоване бюджетування офіційно закріплене і в Україні методичними рекомендаціями Міністерства фінансів. Відтак, громади постали перед завданням реалізації цього підходу на практиці. Гендерно орієнтоване бюджетування - це інструмент, що дозволяє інтегрувати гендерні аспекти та політику гендерної рівності безпосередньо у бюджетний процес.

Важливо розуміти, що становище жінок і чоловіків у суспільстві є багатограним і залежить від численних факторів. Наприклад, життєвий досвід та можливості молодих жінок і чоловіків, що проживають у місті, значно відрізнятимуться від досвіду їхніх однолітків із сільської місцевості. Потреби здорової жінки можуть бути іншими, ніж потреби жінки з інвалідністю. Це стосується й інших соціальних груп, таких як студенти, особи з сімейними обов'язками, літні люди тощо. Таким чином, за допомогою бюджету необхідно забезпечити справедливий розподіл ресурсів громади, враховуючи потреби та інтереси жінок і чоловіків, залежно від їхнього віку, стану здоров'я, сімейного стану, етнічної приналежності та інших характеристик.

Гендерно орієнтоване бюджетування (ГОБ) не надає переваги одній статі. Його мета - створити рівні можливості для жінок і чоловіків у всіх сферах: кар'єрному зростанні, виборах, освіті, медицині та соціальному забезпеченні. Тому не варто сприймати гендерно орієнтований бюджет як суто «жіночий», навіть якщо він містить статті на підтримку жінок (наприклад, одиноких матерів) або заходи для збільшення представництва жінок у політиці та економіці. ГОБ враховує інтереси обох статей та різних соціальних груп. По суті, гендерний підхід дозволяє створювати бюджети, орієнтовані на людину та її потреби.

Зв'язок між бюджетами, політиками та податками може бути набагато глибшим, ніж здається. Економічні розрахунки доводять, що інвестиції в так звану «економіку піклування» є ключовим елементом економічного добробуту. Наприклад, дослідження, проведені в Македонії, виявили прямий зв'язок між інвестиціями в систему дошкільного догляду за дітьми та економічним зростанням, включно зі зростанням податкових надходжень. Така діяльність допомагає досягти кількох важливих цілей: рівні шанси для дітей збільшуються та вирівнюються можливості для всіх дітей у розвитку та освіті; працевлаштування матерів покращуються перспективи працевлаштування матерів, оскільки вони отримують більше часу для оплачуваної роботи; зменшується рівень бідності серед сімей та матерів з дітьми; покращуються перспективи зайнятості в економіці в цілому завдяки прямому та опосередкованому створенню робочих місць; у довгостроковій перспективі це призводить до додаткових податкових надходжень, що дозволяє уряду відшкодувати початкові інвестиції у розвиток мережі дитячих дошкільних закладів [2].

Отже, гендерно орієнтоване бюджетування – це окремий підхід до бюджетування; процес, що фокусується виключно на видатках; складання окремих бюджетів для жінок чи чоловіків, дівчат чи хлопців; рівний розподіл видатків на жінок та чоловіків за принципом 50 на 50; виключно програми, спрямовані на дівчат і жінок; врахування інтересів та потреб груп лише за ознакою статі; інтеграція цілей гендерної рівності у бюджетний цикл; процес, що фокусується на видатках та доходах; зусилля, спрямовані на те, щоб виконання бюджету сприяло гендерній рівності; аналіз різного впливу політик та бюджетування на жінок і чоловіків, а також на вразливі з точки зору дискримінації групи жінок і чоловіків; орієнтованість на потреби дівчат і жінок, хлопців і чоловіків; врахування інтересів жінок і чоловіків та/або їх груп (залежно від віку, стану здоров'я, сімейного стану, етнічної приналежності та інших важливих характеристик).

Гендерно орієнтоване бюджетування (ГОБ) не може зводитися лише до формального додатку до бюджетного процесу. Це не має бути ані шаблон, який заповнюється після затвердження бюджету, ані просто система показників ефективності для включення до кошторисної документації. Також ГОБ не повинно залишатися лише політичною декларацією без реального втілення чи формальністю на кшталт згадки у бюджетному звіті. Навпаки, ГОБ має бути інтегрованим у кожен етап бюджетного процесу.

Якщо тимчасово відмовитися від розгляду конкретного бюджету й зосередитися на повному бюджетному циклі, стає очевидно, що законодавча база, на якій ґрунтується бюджетний процес, повинна забезпечувати вимоги щодо збору та звітності даних, які виходять за межі центральних бюджетних інституцій. Фіскальна система повинна включати механізми збору необхідної інформації, а процес виконання бюджету - дозволяти отримувати ці дані оперативно, в реальному часі. Йдеться, зокрема, про кількість отримувачів вигод програми з розподілом за статтю, кількість зарахувань тощо. Ця інформація має відображатися як у звітах про виконання бюджету, так і в фінальних аналітичних звітах. Нарешті, контрольні заходи мають включати аудит ефективності, який дозволяє оцінити, наскільки результативно реалізовано цілі, пов'язані з урахуванням гендерних аспектів.

Оскільки бюджетні видатки охоплюють практично всі сфери життя та мають безпосередній вплив на забезпечення гендерної рівності, гендерне бюджетування не повинно розглядатися як допоміжний інструмент бюджетного процесу. Воно має бути інтегрованим у саму суть цього процесу. Хоча гендерне бюджетування часто акцентується на нових витратах чи системі оцінки ефективності, обидва ці аспекти відіграють свою роль: перше - у реалізації цільових ініціатив, друге - у вимірюванні досягнень і аналізі стану проблем. Проте нові ресурси зазвичай обмежені, а одних лише показників недостатньо для визначення напрямів політики. Ефективною практикою визнано підхід, за якого галузеві міністерства та відомства формулюють свої плани дій на наступний бюджетний рік щодо сприяння гендерній рівності. Ці заяви розглядаються в контексті бюджетного планування, впорядковуються для використання виконавчою владою та включаються до бюджету у вигляді спеціальних гендерних декларацій. Завершення цього циклу відбувається в наступному році, коли аналізуються фактичні результати втілених заходів та формуються нові заяви на наступний бюджетний період.

Список використаних джерел

1. Гендерні аспекти бюджетування на місцевому рівні: практичний посібник (за сприяння Фонду ім. Фрідріха Еберта). Київ. 2012. URL: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/09511.pdf>

2. Гендерно орієнтоване бюджетування на місцевому рівні: від інтеграції принципу гендерної рівності в бюджетний процес до гендерно чутливих політик : посіб. для представників місц. органів виконав. влади, органів місц. самоврядування та громад. активістів. 2020. URL: <https://decentralization.ua/uploads/library/file/599/gender-responsive-budgeting-on-a-local-level-ukraine.pdf>